

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет економічних наук
Кафедра економіки та підприємництва

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Іщенко Н.М.

“28” 08 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«БІЗНЕС-МОДЕЛІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ І ТОРГІВЛІ»

Спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Освітня програма «Економіка та управління підприємством»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Розробники:

Великий Ю.В.

Конєва Т.А.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва

Кузьменко О. Б.

Гарант освітньої програми

Кузьменко О.Б.

В.о. декана факультету економічних наук

Філімонова О.Б.

Директор Навчально-наукового інституту
післядипломної освіти

Норд Г.Л.

Начальник НМВ

Шкірчак С.І.

Миколаїв – 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Бізнес-моделі підприємств сфери послуг і торгівлі	
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	
Спеціалізація (якщо є)	відсутня	
Освітня програма	«Економіка та управління підприємством»	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)	
Статус дисципліни	Вибіркова	
Курс навчання	5	
Навчальний рік	2020-2021	
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма
	11	16,17
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	Зкредитів / 90 годин	
Структура курсу: – лекції – практичне заняття – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	-	-
	30 60	12 78
Відсоток аудиторного навантаження	33%	/ 13%
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Відсутня	
Форма підсумкового контролю	Іспит	

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування у студентів знань щодо побудови бізнес-моделі у сфері послуг та торгівлі та створення компетентностей критично мислити та генерувати креативні ідеї та вирішувати важливі проблеми на інноваційній основі.

Завдання:

- формування системи знань щодо принципів та моделей управління;
- вивчення господарських процесів, які відбуваються на підприємствах сфери послуг і торгівлі;
- формування професійних здібностей, спрямованих а вирішення комплексних економічних розрахунків для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств з урахуванням чинників дії внутрішнього та зовнішнього середовища;
- побудова ефективної бізнес-моделі на підприємствах сфери послуг і торгівлі.

Передумови вивчення дисципліни: курс бізнес-моделей підприємств сфери послуг і торгівлі базується на вивченні менеджменту, статистики, економетрики, маркетингу, економіки підприємства.

Обов'язкові компетентності

Загальні компетентності:

- ЗК 1. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК 5. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- СК 1. Здатність розробляти та реалізовувати стратегію розвитку підприємницьких, торговельних та/або біржових структур.
- СК 3. Здатність до ефективного управління діяльністю суб'єктів господарювання в сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
- СК 4. Здатність до вирішення проблемних питань і прийняття управлінських рішень у професійній діяльності.
- СК 6. Здатність до вирішення проблемних завдань і прийняття рішень у сфері управління фінансово-економічними результатами і ризиками діяльності підприємства.

Програмні результати навчання:

- РН 1. Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності.
- РН 2. Визначати, аналізувати проблеми підприємництва, торгівлі і біржової діяльності та розробляти заходи щодо їх вирішення.
- РН 5. Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
- РН 6. Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.
- РН 8. Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.
- РН 9. Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.
- РН 11. Вміти розробляти і впроваджувати проекти для виконання управлінських рішень щодо фінансово-економічних результатів і ризиків діяльності підприємства.

Програма навчальної дисципліни

	Теми	Всього годин	Практичні	Самостійна робота
1	Бізнес-процеси, їх характеристика	6	2	4
2	Бізнес-модель підприємства: сутність та еволюція	6	2	4
3	Формування бізнес-моделі підприємства, як інструмент управління	6	2	4
4	Методи аналізу бізнес-процесів підприємств сфери послуг і торгівлі	6	2	4
5	Процесний підхід до управління підприємствами сфери послуг і торгівлі	6	2	4
6	Основи моделювання бізнес-процесів підприємств сфери послуг і торгівлі	6	2	4

7	Теоретичні основи удосконалення бізнесу підприємств сфери послуг і торгівлі	6	2	4
8	Статистичні методи управління якістю бізнес-процесів підприємств сфери послуг і торгівлі	6	2	4
9	Теоретичні основи ресурсного підходу до управління підприємством сфери послуг і торгівлі	6	2	4
10	Формування ресурсної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі	6	2	4
11	Теоретичний базис інформаційної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі	6	2	4
12	Формування інформаційної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі	6	2	4
13	Теоретичний базис матричної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі	6	2	4
14	Формування матричної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі у зовнішньому середовищі	6	2	4
15	Компетентнісна бізнес-модель підприємства сфери послуг і торгівлі. Бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємств	6	2	4
	Всього за курсом	90	30	60

Заочна форма

Зміст навчальної дисципліни План практичних занять

	Теми
1	Бізнес-процеси, їх характеристика: Сутність поняття бізнес-процесів. Класифікація бізнес-процесів.
2	Бізнес-модель підприємства: сутність та еволюція: Сутність поняття бізнес-моделі. Еволюція бізнес-моделей. Класифікація бізнес-моделей підприємства.
3	Формування бізнес-моделі підприємства, як інструмент управління: Процес перетворення вихідних даних в економічні результати. Підходи до опису бізнес-моделі підприємства. Методологічна платформа бізнес-моделі підприємства.
4	Методи аналізу бізнес-процесів підприємств сфери послуг і торгівлі: Основні методи аналізу бізнес-процесів. Моніторинг.
5	Процесний підхід до управління підприємствами сфери послуг і торгівлі: Зміст процесного підходу до управління.
6	Основи моделювання бізнес-процесів підприємств сфери послуг і торгівлі: Еволюція розвитку методологій моделювання бізнес-процесів. Методологія IDEF0. Методологія DFD в нотаціях Гейне-Сарсона і Йордана-Де Марко. Методологія IDEF3
7	Теоретичні основи удосконалення бізнесу підприємств сфери послуг і торгівлі: Необхідність удосконалення управління підприємницькою структурою. Підходи до вдосконалення бізнес-процесів. Інструменти удосконалення бізнесу.
8	Статистичні методи управління якістю бізнес-процесів підприємств сфери послуг

	і торгівлі: Категорії статистичних методів управління якістю бізнес-процесів. Статистичні методи управління якістю бізнес-процесів загального призначення.
9	Теоретичні основи ресурсного підходу до управління підприємством сфери послуг і торгівлі: Сутність ресурсного підходу до управління підприємством. Сутність, види та структура ресурсів підприємства. Управління підприємством на основі ресурсної бізнес-моделі.
10	Формування ресурсної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі: Оптимізація розподілу сировинних ресурсів на підприємстві. Пошук оптимального рішення формування запасів ресурсів та їх використання
11	Теоретичний базис інформаційної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі: Основні поняття і елементи інформаційної бізнес-моделі. Інформаційне середовище економічної діяльності підприємств. Інформаційні системи: розвиток, види, характеристика
12	Формування інформаційної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі: Способи представлення інформаційної бізнес-моделі підприємства. Методика формування інформаційної бізнес-моделі підприємства.
13	Теоретичний базис матричної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі: Основні поняття і види матричних моделей в економіці. Матричні інструменти в системі управління підприємством. Економічні матричні моделі в оцінці ефективності діяльності підприємства.
14	Формування матричної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі у зовнішньому середовищі: Підсистеми формування матричної бізнес-моделі підприємства. Методика формування матричної бізнес-моделі підприємства.
15	Компетентнісна бізнес-модель підприємства сфери послуг і торгівлі. Бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємств: Сутність і основні елементи об'ємної («3D») бізнес-моделі підприємства. Концепція формування об'ємної моделі управління. Методика побудови «3D-моделі» управління витратами обігу.

Заочна форма навчання

	Теми	Всього годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота
1	Бізнес-модель підприємства: сутність та еволюція. Формування бізнес-моделі підприємства, як інструмент управління	4	-	2	2
2	Формування ресурсної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі	23	-	4	19
3	Формування інформаційної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі	23	-	4	19
4	Формування матричної бізнес-моделі підприємства сфери послуг і торгівлі у зовнішньому середовищі	20	-	1	19
5	Компетентнісна бізнес-модель підприємства сфери послуг і торгівлі.	20	-	1	19
	Всього за курсом	90	-	12	78

Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота студентів передбачає засвоєння теоретичного матеріалу, закріплення знань і навичок, отриманих під час аудиторної роботи у таких формах:

- розв'язування задач для поточного домашнього опрацювання.
- розв'язання 0-ого варіанту контрольної роботи (не оцінюється)

Контроль знань включає проміжний та підсумковий контроль. Бали до іспиту студенти заробляють виключно за рахунок проміжного контролю – написання контрольних робіт, зміст яких тотожний запропонованому 0-му варіанту.

Приклади контрольних робіт

Контрольна робота №1

Варіант 0

1. Поняття «Бізнес-модель» компанії. Типи сучасних бізнес моделей.
2. Характеристики основних структурних блоків концептуальної схеми «Canvas».
3. Бізнес-модель у формуванні інноваційної стратегії «блакитного океану»

Контрольна робота № 2

Варіант 0

1. Загальна характеристика ключових показників ефективності.
2. Недиференційовані, диференційовані та сегментовані тимі бізнес-моделей.
3. Переваги системи збалансованих показників.

Заочна форма:

На самостійну роботу студентів відведено значно більше часу через обмеженість аудиторного навантаження. Для закріплення необхідних знань і навичок передбачено:

- розв’язування проблемних питань на практичних заняттях.

Завдання та поради для виконання наводяться в мережі ЧНУ імені Петра Могили Moodle.

Оцінка виконаних робіт здійснюється відповідно до критеріїв:

- 1) повнота виконання завдань;
- 2) логічність викладення думок та розуміння матеріалу.
- 3) акуратність виконання;
- 4) своєчасність здачі роботи;

Забезпечення освітнього процесу

Дисципліна викладається з використанням дистанційного навчання на базі електронної інформаційної системи Moodle. Вимагає використання мультимедійного забезпечення, зокрема, проєктора на практичних заняттях (з окремих тем), wi-fi та програмного забезпечення як то Word, Excel, PowerPoint.

3. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль здійснюється в формі іспиту.

Перелік питань до іспиту:

1. Перерахуйте відомі Вам статистичні методи контролю бізнес-процесів на підприємстві.
2. Визначте сутність поняття «контрольна карта» і її практичну значимість на етапі контролю бізнес-процесів.
3. Що таке якість процесу? Які показники її характеризують?
4. Наведіть приклади використання гістограми як способу оцінки якості процесу.
5. Охарактеризуйте випадки застосування діаграми розсіювання.
6. опишіть метод стратифікації (розшарування) даних аналізованих бізнес-процесів, використовуючи концепцію 4М і 5К.

7. Для яких цілей використовується причинно-наслідковий діаграма Ісікава? Проаналізуйте п'ять опорних груп проблем в діаграмі Ісікава, які дозволяють виявити кореневі причини існуючої проблеми.

9. Вкажіть, які існують шляхи побудови діаграми Парето? Наведіть приклад.

10. ABC-analysis як інструмент аналізу діаграми Парето.

11. Структурірованіє функції якості (Quality Function Deployment) як метод перетворення потреб споживача в конкретні технічні вимоги до продукту / послуги.

12. Суть методології FMEA (аналіз форм і наслідків відмови).

13. Проаналізуйте етапи управління бізнес-процесами, які є послідовними етапами поліпшення циклу ДемінгаШухарта.

14. «Охарактеризуйте» трикутник якості «і компроміс, який виникає між трьома факторами: швидко, дешево, якісно.

15. Определіте сутність поняття «реінжиніринг» (BRP) і необхідні етапи його реалізації.

16. Определіте, які завдання вирішує реінжиніринг бізнес-процесів.

17. Охарактеризуйте технологію «бенчмаркінгу» як процесу вивчення, оцінки та застосування найкращого досвіду компаній-лідерів. Його еволюція.

18. Які підходи до вдосконалення бізнес-процесів існують? Що означає досягнення рівня «шести сигм»?

21. Какие провідні світові виробники широко використовують ідеологію «Шість сигм?»

22. Как способи виключення сімох видів втрат в системі безперервної поліпшення процесів існують?

23. Назовите переваги і обґрунтуйте необхідність впровадження простого методу поліпшення бізнес-процесів «Роке-Үоке».

24. Обоснуйте доцільність використання методів безперервного поліпшення бізнес-процесів Kaizen: п'ять «S», п'ять «чому», наочність виробництва, Рока-Үоке (підказки) на вітчизняних підприємствах.

25. Перечислите основні принципи менеджменту якості по ISO 9000, які безпосередньо впливають на якість бізнес-процесів.

26. Охарактеризуйте «методи гуртків» якості і принципи їх впровадження.

27. Назовите мети виробничої програми революційних перетворень (метод 20 ключів) і основні труднощі її впровадження.

28. DfLSS-інструменти по перетворенню вимог клієнта VOC.

29. Стратегії підвищення якісних і кількісних характеристик VOC-процесів.

30. Стратегічна необхідність вкладення в «Шість сигм» + бережливе виробництво.

Приклад екзаменаційного білету

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ПЕТРА МОГИЛИ

Кафедра економіки та підприємництва

Рівень вищої освіти _____ Другий (магістерський) _____

Спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Семестр 11 Навчальна дисципліна Бізнес-моделі підприємств сфери послуг та торгівлі

Варіант 0.

1. Стратегічна необхідність вкладення в «Шість сигм» + бережливе виробництво.
2. Суть методології FMEA (аналіз форм і наслідків відмови).

3. Опишіть метод стратифікації (розшарування) даних аналізованих бізнес-процесів, використовуючи концепцію 4М і 5К.
4. Перерахуйте відомі Вам статистичні методи контролю бізнес-процесів на підприємстві.

Затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва.
 Протокол № 1 від 26.08.2020 р.

Завідувач кафедри економіки та підприємництва _____ **О.Б. Кузьменко**
 (підпис)
 Професор кафедри економіки та підприємництва _____ **О.Б. Кузьменко**
 (підпис)

4. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Денна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Контрольна робота 1	15
2	Контрольна робота 2	15
3	Відповіді під час занять	5*6=30
	За семестр	60
	Іспит	40
	Всього	100

Максимально можливу кількість балів по контрольних роботах студент отримує за правильний розв'язок задач.

Контрольна робота № 1 містить 3 завдання: по 5 балів за кожне завдання.

Контрольна робота № 2 містить 3 завдання: по 5 балів за кожне завдання.

Критерії оцінювання іспитової роботи: кожна вірно відповідь на питання оцінюється в 10 балів. Загальна оцінка роботи – максимум 40 балів.

Заочна форма:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Виконання контрольної роботи	60
2	Іспит	40
	Всього	100

Методи навчання

Розповідь, пояснення, дискусії, демонстрування, самостійне спостереження, робота з інтернет-ресурсами, розповідь, бесіда, практична і дослідна роботи, метод виокремлення основного.

ПРН	Методи навчання	Форми оцінювання
Вміти адаптуватися та проявляти ініціативу і самостійність в ситуаціях, які виникають в професійній діяльності	Розповідь, пояснення, дискусії, самостійне спостереження	Контрольна робота
Вміти професійно, в повному обсязі й з творчою	Самостійне спостереження, робота з інтернет-	Контрольна робота

самореалізацією виконувати поставлені завдання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності	ресурсами, практична і дослідна роботи	
Визначати та впроваджувати стратегічні плани розвитку суб'єктів господарювання у сфері підприємництва, торгівлі та/або біржової діяльності.	Практична і дослідна роботи, метод виокремлення основного.	Контрольна робота
Розробляти і приймати рішення, спрямовані на забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання у сфері підприємницької, торговельної та/або біржової діяльності.	Метод виокремлення основного., демонстрування, пояснення, дискусії	Контрольна робота
Вміти вирішувати проблемні питання, що виникають в діяльності підприємницьких, торговельних та/або біржових структур за умов невизначеності та ризиків.	Метод виокремлення основного., демонстрування, пояснення, дискусії, робота з інтернет-ресурсами, практична і дослідна роботи	Контрольна робота
Вміти розробляти і впроваджувати проекти для виконання управлінських рішень щодо фінансово-економічних результатів і ризиків діяльності підприємства.	Практична і дослідна роботи, робота з інтернет-ресурсами	Контрольна робота

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

Проекційне мультимедійне обладнання (проектор, екран, ноутбук/комп'ютер);

Доступ до мережі Internet, точка доступу Wi-Fi;

OS: Windows, Android, iOS;

Browsers: Chrome / Opera / Mozilla Firefox / MS Edge;

Програмне забезпечення: GantProject, 1С:Підприємство конфігурація "Управління торговельним підприємством", Word, Excel, PowerPoint; Skype, Zoom, Google Meet;

Система електронного навчання Moodle 3.9

Тренінгова аудиторія (дошка, фліпчарт, комплект канцелярського приладдя для творчості: маркери, олівці, стікери, кольоровий папір, клей, ватман, блокнот для фліпчарту).

Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Фролова Л.В. Управління підприємством на основі забезпечення його економічної безпеки [монографія] / Л.В.Фролова, О.В. Роженко; Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М.ТуганБарановського. – Кривий Ріг: ФОП Залозний В.В., 2018. – 210 с.
2. Фролова Л. В. Формирование бизнес-модели предприятия [текст]: учеб. / Л. В. Фролова, Е. С. Кравченко - К.: Центр учебной литературы, 2017. - 384 с.

Додаткові:

1. Фролова Л.В. Управління витратами обігу торговельних підприємств н основі компетентнісного підходу [монографія] / Л.В.Фролова, Е. С. Кравченко; Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М.Туган-Барановського. – Донецьк: вид-во «Вебер» (Донецька філія), 2009 - 223 с.
2. Залманова М.Е. Логистика бизнес-систем [Текст]: учеб. пособ. – Саратов: СГТУ, 1997. – 134 с.
3. Ильин В. В. Моделирование бизнес – процессов. Практический опыт разработчиков [Текст].- М.: ООО «И. Д. Вильямс», 2006. – 176 с.
4. Большаков А.С. Моделирование в менеджменте [Текст].– М.: Филин, 2000.–200 с.
5. Грюниг Р. Методы идентификации стратегических факторов успеха [Текст]/ Р. Грюниг, Ф. Хекнер, А. Цойс // Проблемы теории и практики управления. – 1996. - № 6. – С. 84-89.
6. Клейнер Г.Б. Системная парадигма и теория предприятия [Текст] // Вопросы экономики. - 2002. - №10. - С. 47-69.
7. Робсон М. Практическое руководство по реинжинирингу бизнеспроцессов [Текст]. / Робсон М., Уллах Ф. — М.: Аудит, "Юнити", 1997. — 224 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.das-management.info/> - Журнал DAS-management
2. <http://www.cfin.ru/> - Журнал корпоративній менеджмент
3. <http://bigc.ru/> - Журнал з методологій оцінки якості
4. <http://www.deming.ru/> - Асоціація ДьомінгаОфіційний сайт Державного комітету статистики [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Державна система розкриття інформації про емітенти цінних паперів [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua/emittents>
6. База даних компаній України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.kompass.ua>
7. Портал української промисловості [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.minprom.com.ua>
8. Гірничо-металургійний комплекс України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ugmk.info>
9. База даних металургійної промисловості України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.prometal.com.ua>
10. База даних про акціонерні товариства України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.istock.com.ua>
11. Звіти емітентів цінних паперів України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.tables.finance.com.ua>
12. Звіти емітентів цінних паперів на сайті Державної комісії з цінних паперів і фондовому ринку [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.eds.ssmc.gov.ua>